

بهترین روش های تطافت وکنزدایی محیط مراکز بهداشتی درمانی با منابع محدود

تهیه شده در:

مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری آمریکا (CDC)
و شبکه کنترل عفونت آفریقا (ICAN)

مترجمان:

دکتر محمدعلی ززولی (استاد دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی مازندران)
مهندس رضا صادق نژاد- مهندس معصومه شیخی

انتشارات آوای قلم

عنوان و نام پدیدآور :	بهترین روش‌های نظافت و گندزدایی محیط مراکز بهداشتی درمانی با منابع محدود/ تهیه شده در مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری آمریکا (CDC) و شبکه کنترل عفونت آفریقا (ICAN) ؛ مترجمان محمدعلی ززولی، رضا صادق‌نژاد، معصومه شیخی.
مشخصات نشر :	تهران: آوای قلم، ۱۴۰۱. مشخصات ظاهری: ۱۴۴ ص.: مصور(رنگی)، جدول.
شابک :	۹۷۸-۶۲۲-۷۶۵۲-۵۳-۶ : وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت :	عنوان اصلی: Best Practices for Environmental Cleaning in Healthcare Facilities in Resource-Limited Settings, version 1, 2019.
موضوع :	پزشکی، مراکز—بهداشت Medical centers-- Sanitation ساختمان‌های بیمارستان -- بهداشتی کردن Hospital buildings – Sanitation ناپلشتی و پلشت‌برها Asepsis and antisepsis عفونت‌های بیمارستانی – پیشگیری Nosocomial infections-- Prevention
شناسه افزوده :	ززولی، محمدعلی، ۱۳۴۹ - ، مترجم شناسه افزوده: صادق‌نژاد، رضا، ۱۳۶۰ -، مترجم
شناسه افزوده :	شیخی، معصومه، ۱۳۶۷ - ، مترجم
شناسه افزوده :	مرکز کنترل و پیشگیری بیماری‌های ایالات متحده
شناسه افزوده :	Centers for Disease Control and Prevention (U.S).
شناسه افزوده :	شبکه کنترل عفونت آفریقا
شناسه افزوده :	Infection Control Africa Network
رده بندی کنگره :	RA۹۶۳ رده بندی دیویی: ۳۶۲/۱۱ شماره کتابشناسی ملی: ۸۹۲۰۱۳۳

نام کتاب:

بهترین روش‌های نظافت و گندزدایی محیط مراکز بهداشتی درمانی با منابع محدود

مترجمان:	محمدعلی ززولی	تاریخ نشر:	۱۴۰۱
ناشر:	انتشارات آوای قلم	شمارگان:	۱۰۰ جلد
حروفچینی و صفحه‌آرایی:	انتشارات آوای قلم	قیمت:	۱۱۵۰۰۰ تومان
طراحی جلد:	انتشارات آوای قلم(مهران خانی)	شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۷۶۵۲-۵۳-۶

شماره تماس: ۰۶۶۵۹۱۵۰۴-۶۶۵۹۱۵۰۵ تلفن همراه: ۰۹۲۱۲۰۵۷۷۵۱

فروشگاه کتاب چاپی و الکترونیکی: www.avapublisher.com

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع و شرعاً حرام است.
متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶	مقدمه ناشر
۱۰	اختصارات
۱۱	تعریف واژه‌ها

فصل اول: مقدمه

۱۸	۱-۱ انتقال محیطی HAI's
۲۰	۲-۱ نظافت محیط و دستورالعمل‌های پیشگیری و کنترل عفونت (IPC)
۲۱	۳-۱ نظافت محیط و زیرساخت‌های WASH
۲۲	۴-۱ مبانی و شواهد برای بهترین روش‌های پیشنهادی
۲۲	۵-۱ هدف و دامنه کتاب
۲۳	۶-۱ مخاطب مورد نظر این سند
۲۴	۷-۱ مروری بر کتاب

فصل دوم: برنامه‌های نظافت

۲۹	۱-۲ عناصر سازمانی
۲۹	۱-۱-۲ پشتیبانی اجرایی
۳۱	۲-۱-۲ ارتباطات
۳۲	۳-۱-۲ مدیریت و نظارت
۳۳	۲-۲ عناصر نیروی انسانی
۳۴	۱-۲-۲ تعداد کارکنان
۳۵	۲-۲-۲ آموزش و تعلیم
۳۶	۳-۲ پشتیبانی از زیرساخت‌ها و عناصر تأمین آن
۳۷	۱-۳-۲ تخصیص فضای لازم
۳۷	۲-۳-۲ خدمات آب و فاضلاب
۳۹	۳-۳-۲ تهیه و مدیریت تجهیزات و وسایل
۴۰	۴-۳-۲ لوازم جانبی، مبلمان و تجهیزات مراقبت از بیمار
۴۱	۴-۲ عناصر خط‌مشی‌ها و روش‌های اجرایی
۴۱	۱-۴-۲ خط‌مشی‌های نظافت

۴۳	۲-۴-۲ روش‌های عملیاتی استاندارد (SOPs).....
۴۵	۲-۴-۳ چک لیست‌ها، دفتر ثبت گزارش و راهنمای شغلی نظافت.....
۴۶	۲-۵ اصول نظارت، بازخورد و ممیزی.....
۴۷	۲-۵-۱ ارزیابی روتین.....
۴۸	۲-۵-۲ مکانیسم‌های بازخورد.....
۴۹	۲-۵-۳ ممیزی برنامه.....

فصل سوم: وسایل و تجهیزات نظافت محیط

۵۲	۳-۱ محصولات نظافت محیط.....
۵۴	۳-۱-۱ محصولات تمیزکننده.....
۵۴	۳-۱-۲ گندزداها.....
۵۸	۳-۱-۳ مواد ترکیبی شوینده و گندزدا.....
۵۹	۳-۲ آماده‌سازی محصولات نظافت محیط.....
۶۰	۳-۳ وسایل و تجهیزات نظافت محیط.....
۶۳	۳-۳-۱ آماده‌سازی وسایل و تجهیزات.....
۶۶	۳-۴ تجهیزات حفاظت فردی برای تمیزکردن محیط.....
۷۰	۳-۵ نگهداری و ذخیره لوازم، وسایل و تجهیزات حفاظت فردی.....

فصل چهارم: روش‌های تمیزکردن محیط

۷۷	۴-۱ تکنیک‌های عمومی نظافت محیط.....
۸۱	۴-۲ نواحی عمومی بیمار.....
۸۱	۴-۲-۱ بخش‌های سرپایی.....
۸۲	۴-۲-۲ نظافت روزانه بخش‌های بستری.....
۸۳	۴-۲-۳ نظافت انتهایی یا در زمان ترخیص بیمار از بخش‌های بستری.....
۸۴	۴-۲-۴ برنامه‌ریزی برای نظافت.....
۸۵	۴-۳ بخش توالت بیمار.....
۸۶	۴-۴ کف اتاق بیمار.....
۸۸	۴-۵ نشستن خون و مایعات بدن.....
۸۹	۴-۶ بخش مراقبت‌های ویژه بیماران.....
۸۹	۴-۶-۱ اتاق‌های عمل.....
۹۲	۴-۶-۲ مناطق آماده‌سازی و یا تجویز دارو.....

۹۳ بخش خدمات استریل (SSD) ۳-۶-۴
۹۴ بخش مراقبت‌های ویژه ۴-۶-۴
۹۵ بخش اورژانس ۵-۶-۴
۹۶ بخش زایمان و تسهیلات زایمانی ۶-۶-۴
۹۷ سایر بخش‌های تخصصی ۷-۶-۴
۱۰۱ رعایت احتیاطات مبتنی بر انتقال عفونت / بخش‌های ایزوله ۸-۶-۴
۱۰۴ تجهیزات غیر بحرانی مراقبت از بیمار ۷-۴
۱۰۷ ملاحظات در مورد سازگاری مواد ۱-۷-۴
۱۰۷ اتاق‌های نگهداری تجهیزات ۲-۷-۴
۱۰۸ روش‌های ارزیابی نظافت محیط ۸-۴
۱۱۳ فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات ۱۱۳
۱۱۵ منابع ۱۱۵
۱۱۷ ضمائم ۱۱۷
۱۱۸ ضمیمه A- ارزیابی خطر آلودگی برای تعیین روش و دفعات نظافت محیط ۱۱۸
۱۲۱ ضمیمه B1 خلاصه مراحل نظافت مناطق عمومی برای بیماران ۱۲۱
۱۲۵ ضمیمه B2: خلاصه مراحل نظافت بخش‌های بیماران ویژه ۱۲۵
۱۳۹ پیوست C- نمونه‌هایی از سطوح با تماس زیاد در قسمت مراقبت تخصصی بیمار ۱۳۹
۱۴۰ پیوست D - مدیریت البسه و رختشویخانه ۱۴۰
۱۴۳ ضمیمه E - تهیه محلول گندزدا کلردار ۱۴۳

تقدیم به

انسانهایی که

به فردایی بهتر

می اندیشند.

مقدمه ناشر

سپاس بیکران پروردگار را که به انسان قدرت اندیشیدن بخشید، قدرتی که در مقایسه با سایر موجودات باعث شده است که انسان هرگز به امکانات محدود خود اکتفا نکند. مکاتب الهی، انسان را موجودی کمال طلب و پویا می دانند که جهت گیری او به سوی خالقش می باشد. از جمله راههای تقرب به خداوند علم است، علمی که زیبایی عقل است. علمی که در دریای بیکران آن هر ذره نشانی از آفریدگار است و هر چه علم انسان افزون گردد، تقریبش بیشتر می شود. از این روست که به علم اندوزی و دانش آموزی توجهی بی نظیر مبذول گردیده است. اما علم آموزی به ابزاری نیاز دارد که مهمترین آن کتاب است و انتشار نتیجه مطالعات پژوهشگران و اندیشمندان پاسخگوی این نیاز خواهد بود.

جهت تحقق این امر و گام برداشتن در جهت ارتقای پایه های علم و دانش و رشد و شکوفایی استعدادها انتشار کتاب را یکی از اهداف خود قرار داده و انتظار داریم با حمایت های معنوی هموطنان گرامی بتوانیم گامهای مؤثر و ارزشمندی را برداریم. گرچه تلاش خواهد شد در حد دانش و تجربه اندکمان کارهایی بدون اشکال تقدیم حضورتان گردد، ولی اذعان داریم که راهنماییهای شما عزیزان می تواند ما را در ارتقای کیفی کتاب راهگشا باشد لذا همیشه منتظر پیشنهادات و راهنماییهای شما خواهیم بود.

در پایان از همه عزیزانی که در مراحل مختلف تهیه، تدوین و چاپ کتاب از همفکری و همکاری آنها برخوردار بوده ام به خصوص آقایان دکتر محمدعلی ززولی و مهندس رضا صادق نژاد و خانم مهندس معصومه شیخی (مترجمان) و مهندس علی محمد خانی (مدیر فروش) سپاسگزاری نموده و موفقیت روزافزونشان را آرزومندم.

دکتر مهدی خانی

مدیر مسئول انتشارات آوای قلم

مقدمه مترجمان

بیمارستان، مراکز بهداشتی- درمانی، کلینیک‌ها، مطب‌ها و.... مکان‌هایی هستند که به علت حضور بیماران مختلف و تمرکز عوامل بیماری‌زا، پتانسیل بالایی در تولید و انتشار مخاطرات بهداشتی دارد. این مخاطرات تحت عنوان عفونت‌های مرتبط با مراقبت‌های بهداشتی یا عفونت‌های بیمارستانی نامیده می‌شود، یکی از مهمترین مشکلات بیمارستان‌ها و مراکز درمانی است. عفونت بیمارستانی عفونتی است که بیمار پس از ۴۸ ساعت بستری در بیمارستان یا تا ۷۲ ساعت پس از ترخیص از بیمارستان به آن مبتلا شده، در زمان پذیرش بیمار وجود نداشته و در حالت نهفتگی هم نبوده است. عفونت بیمارستانی موجب افزایش مرگ بیمارستانی، کاهش رضایت بیماران، کاهش بهره‌وری بیمارستان‌ها، دشواری گندزدایی و استریلیزاسیون ابزار و سطوح بیمارستان و افزایش هزینه نظام سلامت می‌شود.

براساس گزارش سازمان بهداشت جهانی، میزان شیوع عفونت‌های بیمارستانی بسته به میزان رعایت بهداشت بین ۵ تا ۱۵ درصد متغیر می‌باشد. درمان عفونت‌های بیمارستانی با توجه به مقاومت اغلب گونه‌های میکروبی بسیار مشکل و به علت طولانی شدن زمان بستری بیماری پرهزینه می‌باشد. لیکن با صرف هزینه‌های بسیار کمتر و با رعایت بهداشت بیمارستان‌ها نظیر نظافت، گندزدایی و استریل کردن محیط و سطوح بیمارستان و لوازم می‌توان عفونت‌های بیمارستانی را به‌طور چشمگیری کنترل و کاهش داد. راهکار اصلی پیشگیری از عفونت‌های بیمارستانی، رعایت موازین بهداشتی از سوی پزشکان، پرستاران و سایر کارکنان می‌باشد. رعایت بهداشت محیط به‌ویژه انتخاب بهترین روش‌های نظافت و گندزدایی محیط چنین مراکزی در کنترل شیوع و گسترش بیماری بسیار موثر است.

کتاب حاضر ترجمه نسخه اول سال ۲۰۱۹ راهنمای «بهترین روش‌های نظافت و گندزدایی محیط مراکز بهداشتی درمانی» است که در مورد بهترین روش‌ها، برای برنامه‌های نظافت محیطی در مراکز بهداشتی و درمانی در شرایط منابع محدود، می‌باشد. این راهنما توسط گروهی از متخصصین مرکز کنترل و پیشگیری از بیماری آمریکا و شبکه کنترل عفونت آفریقا تدوین شده است. به علت شیوع پاندمی کووید-۱۹ و سوالات و ابهاماتی که در شیوه‌های نظافت و گندزدایی مراکز بهداشتی- درمانی توسط کارشناسان بهداشت محیط و سایر کارکنان بهداشتی درمانی مطرح شد، انگیزه‌ای برای ترجمه این راهنما شد.

این راهنما دارای پنج فصل مجزا است. در فصل اول مفاهیم اولیه انتقال محیطی HAIs، نظافت محیط و IPC؛ نظافت محیط و زیرساخت‌های WASH به‌طور مختصر توصیف شده است. در فصل دوم برنامه‌های نظافت شامل عناصر سازمانی، برنامه‌ها و پشتیبانی‌ها تشریح شده است. فصل سوم در مورد انواع محصولات تمیزکننده و گندزدایی محیط، تجهیزات و وسایل نظافت و گندزدایی محیطی و تجهیزات حفاظت انفرادی برای نظافت و گندزدایی محیط؛ فصل چهارم در مورد تکنیک‌ها و روش‌های

تمیز کردن و گندزدایی محیط نظیر نواحی عمومی بیمار، سرویسهای بهداشتی، بخشهای مختلف بیمارستان می پردازند. فصل پنجم هم نتیجه گیری و پیشنهادات است. این کتاب برای کلیه پرسنل مراکزی که خدمات بهداشتی و درمانی ارائه می کنند، راهنمای بسیار مفید و کمک کننده است. مطالعه و کاربرد روش های مندرج در آن را به شاغلین کلیه حرف پزشکی، پرستاران و کارشناسان بهداشت محیط در بیمارستانها، کلینیک ها، مراکز بهداشتی درمانی و همچنین کارکنان زحمت کش واحد خدمات و نظیف این مراکز توصیه می گردد. هر چند در ترجمه و معادل سازی واژه ها کتاب تلاش وافر شده است اما خالی از اشکال و کاستی نیست و این نارسایی ها و اشکالات رفع نمی شود مگر اینکه از نقد و نظر ارزشمند و موشکافانه شما خوانندگان عزیز و بزرگوار و علاقه مندان به سلامت و بهداشت محیط بهره مند شویم. لذا با ارسال نظرات ارزشمند خود به آدرس ناشر زمینه رفع کاستی های این مکتوب را فراهم آورید. در خاتمه از کلیه عزیزیانی که در انتشار این مجموعه ما را یاری نموده اند، کمال تشکر را داریم.

گروه مترجمان

ترجمه این اثر را تقدیم می‌کنیم به:

- ساحت مقدس و ذات پاک ایزد منان که فرصت ترجمه این اثر را اعطا فرمود
- روح پاک تمام شهدای کشور به‌ویژه شهدای مدافع سلامت که در طی پاندمی کووید-۱۹ جان‌شان را فدا کردند
- معلمان فرزانه و استادان فرهیخته‌ای که به ما راه کسب علم و معرفت را آموختند
- قهرمانان فداکار و خستگی‌ناپذیر بخش درمان اعم از پزشکان، پیراپزشکان، پرستاران و بهیاران
- مدافعان خدوم عرصه بهداشت اعم از کارشناسان بهداشت و بهورزان
- کارشناسان بهداشت محیط بیمارستان‌ها و شبکه‌های بهداشت و درمان کشور
- کلیه دانشجویان علوم پزشکی و بهداشت دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور
- تک تک اعضای خانواده‌های مان، خداوند نگهدارشان باشد